

KOMENTARI OT-OPTIMA TELEKOM d.d.

na javnu raspravu u postupcima utvrđivanja mjerodavnih tržišta podložnih prethodnoj regulaciji

OT-Optima telekom d.d. (dalje tekstu: Optima ili OT) sukladno članku 22 Zakona o elektroničkim komunikacijama (dalje: Zakon) dostavlja svoje komentare u predmetnoj javnoj raspravi na predložene Odluke nadležnog regulatornog tijela te provedene Testove tri mjerila za svako pojedino mjerodavno tržište javno dostupne telefonske usluge.

Sukladno članku 53 Zakona nadležno regulatorno tijelo provelo je postupak utvrđivanja tržišta podložnih prethodnoj regulaciji te utvrdilo da su tržišta javno dostupne telefonske usluge u mjesnom ili međumjesnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji, i to kako za privatne tako i za poslovne korisnike, podložna prethodnoj regulaciji jer su na istima zadovoljena sva tri mjerila iz stavka 2 citiranog članka te da će se za ta dva tržišta provesti postupak Analize tržišta sukladno članku 52 stavku 1 Zakona. Nastavno na navedeno Optima pozdravlja obje odluke regulatora kao i prijedloge Testa tri mjerila te ističe da su dana obrazloženja konzistentna i transparentna te time i utemeljena, slijedom čega smo u potpunosti suglasni sa istima. Posebno iz razloga što će nadležno regulatorno tijelo na tim tržištima kroz postupak analize te procjene postojanja operatora sa značajnom tržišnom snagom nastojati spriječiti narušavanje ili ograničavanje tržišnog natjecanja u području elektroničkih komunikacija te time ispuniti jednu od svojih zadaća, točnije ciljeva propisanih odredbom članka 5 stavka 3 točkom 2 Zakona.

Za razliku od prethodno navedenog, a s obzirom da je nadležno regulatorno tijelo, nakon što je provelo je postupak utvrđivanja tržišta podložnih prethodnoj regulaciji, utvrdilo da tržišta javno dostupne telefonske usluge u međunarodnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za privatne i poslovne korisnike nisu podložna prethodnoj regulaciji jer nisu istodobno zadovoljena sva tri mjerila iz članka 53 stavka 2 Zakona te ukinulo operatoru sa značajnom tržišnom snagom prethodno određene regulatorne obveze, Optima ističe svoje veliko nezadovoljstvo te ovim putem nastoji ukazati nadležnom regulatornom tijelu kako će donošenjem ove dvije predmetne odluke, i to prvenstveno odluke za poslovne korisnike ojačati položaj operatora sa značajnom tržišnom snagom i još više narušiti tržišno natjecanje u području elektroničkih komunikacija.

Nastavno na navedeno, iz prijedloga testa tri mjerila za tržište javno dostupne telefonske usluge u međunarodnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za poslovne korisnike proizlazi da je zadovoljeno prvo i drugo mjerilo (prisutnost visokih i trajnih zapreka za ulazak na tržište strukturne, pravne ili regulatorne prirode i struktura koja ne teži razvoju djelotvornog tržišnog natjecanja unutar odgovarajućeg vremenskog okvira) na isti način kao za tržišta mjesnog ili međumjesnog prometa, dok je nadležno regulatorno tijelo u odnosu na treće mjerilo (primjena mjerodavnih propisa o zaštiti tržišnog natjecanja sama po sebi ne omogućuje na odgovarajući način uklanjanje nedostataka na tržištu) zaključilo kako propisi o zaštiti tržišnog natjecanja odnosno naknadna regulacija omogućuju na odgovarajući način uklanjanje nedostataka na tržištu. S obzirom da su dana obrazloženje u predmetnom Testu tri mjerila kontradiktorna i nekonzistentna, Optima se ne može prihvatiti predmetni zaključak nadležnog regulatornog tijela.

Izloženom deregulacijom ovog mjerodavnog tržišta, a vezano za zaključak regulatora naveden na stranici 31/32; **„kako je javno dostupna telefonska usluga glavni izvor prihoda novi operatori odnosno na tom maloprodajnom tržištu novi operatori imaju najveći tržišni udjel“** dolazimo do paradoksalne situacije da će se u slučaju nepostojanja cjenovnog limita u

minimumu, HT prometnuti kao vodeći operator u međunarodnom prometu s obzirom da mu niti jedan od alternativnih operatora neće moći konkurirati na tom tržištu.

S obzirom da je tržište javno dostupne telefonske usluge u međunarodnom prometu jedina usluga u kojoj alternativni operatori nisu pod cjenovnim pritiskom HT-a, odnosno gdje im HT nije istovremeno izravni konkurent i ujedno i dobavljač, **odsustvom regulacije prethodne suglasnosti cijena omogućiti će se HT-u da slobodno formira cijene međunarodnog pozivanja čime će preuzeti od ostalih operatora značajni dio važnog izvora prihoda.**

Dalje nadležno regulatorno tijelo u prijedlogu testa tri mjerila zaključuje kako brzina reakcije odnosno analiza troškovne usmjerenosti tarifnih paketa i opcija u kojima se nudi javno dostupna telefonska usluga u međunarodnom prometu za poslovne korisnike u samo nekoliko tjedana nije presudna za razvoj djelotvornog tržišnog natjecanja kao što je slučaj s tarifnim paketima i opcijama u kojima se poslovnim korisnicima nudi javno dostupna telefonska usluga u mjesnom i/ili međumjesnom prometu. Nastavno na navedeno Optima ističe kako navedeni zaključak nije točan iz razloga što će za predmetnu regulaciju nije bitan broj paketa već količina prometa. **Zbog najveće količine odlaznih međunarodnih minuta/poziva HT može dobiti najpovoljnije nabavne cijene za odlazne međunarodne pozive čime će od alternativnih operatora preuzeti promet odnosno glavni izvor prihoda i narušiti zastupljenost svih alternativnih operatora na međunarodnom tržištu. Upravo iz tog razloga je potrebna prethodna regulacija tržišta.**

Isto tako napominjemo kako u predmetnom prijedlogu testa tri mjerila nije jasno navedeno da li će u slučaju narušavanja ravnoteže na tržištu, sanacija iste biti isključivo prepuštena regulaciji Agencije za zaštu tržišnog natjecanja (budući da HAKOM zaključuje da su propisi o zaštiti tržišnog natjecanja odnosno da naknadna regulacija omogućuje na odgovarajući način uklanjanje nedostataka na tržištu) ili će HAKOM paralelno odmah (sukladno navodima na stranici 42 HAKOM-u je dovoljno nekoliko tjedana, u slučaju da nije potrebno tražiti dodatne podatke, da napravi analizu i prethodno odobri nove tarifne pakete HT-u, kao operatoru sa znatnijom tržišnom snagom) započeti sa analizom i prethodno odobriti nove tarifne pakete HT-u. Potonje je pak kontradiktorno zaključku nadležnog regulatornog tijela navedenog na stranici 44 gdje isti naglašava da će pažljivo pratiti daljnji razvoj tržišta javno dostupne telefonske usluge u međunarodnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za privatne korisnike te da će u slučaju značajnih promjena na tržištu koje bi mogle ugroziti djelotvorno tržišno natjecanje na spomenutom tržištu ponovno provesti Test tri mjerila te da će ukoliko budu zadovoljena sva tri mjerila provesti postupak analize tržišta koji uključuje procjenu postojanja operatora sa značajnom tržišnom snagom, utvrđivanje svih postojećih i potencijalnih prepreka razvoju djelotvornom tržišnom natjecanju kao i određivanja razumnih i opravdanih regulatornih obveza operatorima za koje se utvrdi da imaju status operatora sa značajnom tržišnom snagom.

Slijedom navedenog, evidentno jest da nadležno regulatorno tijelo neće moći u nekoliko tjedana provesti naprijed opisani postupak jer isti iziskuje ponovno donošenje odluke drugačijeg sadržaja, izradu prijedloga analize tržišta, provođenje javne rasprave koja pak sukladno Zakonu traje minimalno 30 dana što znači da će ukupno s donošenjem odluke i njenim stupanjem na snagu proći par mjeseci.

Nastavno na daljnji navod nadležnog regulatornog tijela kako prethodna regulacija spomenutog tržišta ne bi omogućila razvoj djelotvornog tržišnog natjecanja na spomenutom tržištu iz razloga što na isto utječe veleprodajna usluga završavanja (terminacije) poziva koja je predmet komercijalnog dogovora između nacionalnog i međunarodnog operatora, Optima ističe kako pretpostavka po kojoj je potrebno otkloniti regulaciju maloprodajnog tržišta javno dostupne telefonske usluge u međunarodnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za poslovne korisnike (i privatne korisnike) jer je veleprodajno tržište neregulirano nje utemeljena jer se u najvećoj mjeri (ako ne i u potpunosti) korisnicima u maloprodaji ne prodaje samo usluga pozivanja međunarodnih destinacija već im se ista usluga prodaje u kombinaciji sa ostalim maloprodajnim uslugama. Kako HT ima najveći tržišni udio na tržištu fiksne telefonije i znatan udio na tržištu pokretne telefonije svaki put kada alternativni operator prodaje svojim korisnicima javnu govornu uslugu, on kroz interkonekcijske naknade financira nepokretnu i pokretnu mrežu HT-a, a vlastitu operaciju financira iz razlike maloprodajnih i veleprodajnih cijena prema nacionalnim destinacijama te iz razlike između maloprodajnih i veleprodajnih cijena poziva prema međunarodnim destinacijama. Maloprodajnu

uslugu pozivanja prema međunarodnim destinacijama, kao i za tržišta javno dostupne telefonske usluge u mjesnom ili međumjesnom prometu, **kako bi se spriječilo HT da slobodnim formiranjem preniskih cijena poziva prema međunarodnim destinacijama smanji profitnu maržu alternativnim operatorima te i na taj način istisne sa tržišta. Napominjemo da je nadležno regulatorno tijelo upoznato s udjelom ukupnog telekomunikacijskog prometa kojeg HT vrti u vlastitoj mreži kao i brojem odlaznih međunarodnih minuta HT-a, slijedom čega isto može doći do naprijed navedenih zaključaka.**

Ujedno, Optima ističe kako HT samostalno, a pogotovo kao član Deutche Telekom grupe iz razloga većeg broja odlaznih međunarodnih minuta te boljih komercijalni uvjeta (rokove plaćanja, kamate i sl. financijske pogodnosti) na tržištu veleprodaje odlaznih međunarodnih poziva može postići daleko bolju tržišnu poziciju nego alternativni operatori koja se odražava u nižoj nabavnoj cijeni te potom će HT ukoliko je u mogućnosti slobodno formirati maloprodajne cijene prenijeti tu poziciju na maloprodajno tržište i formirati cijenu kojoj alternativni operatori ne mogu konkurirati. **Slijedom navedenog, a uzimajući u obzir vrijeme reakcije primjena mjerodavnih propisa o zaštiti tržišnog natjecanja sama po sebi neće omogućiti na odgovarajući način uklanjanje nedostataka na tržištu.**

Alternativni operatori u nepokretnoj mreži već su grubo oštećeni s nelojalnom ponudom usluga povezivanja fiksne i mobilne mreže na način da se pozivi iz fiksne u mobilne mreže operatora HT –a nude po cijenama koje su i do 60% niže od nominalne cijene koju nude alternativni operatori u svojim standardnim ponudama. U prilog navedenome ide i činjenica da se u postupcima javne nabave, koje sukladno Uredbi o popisu obveznika primjene Zakona o javnoj nabavi (NN 83/09) provede obveznici primjene Zakona o javnoj nabavi za nabavu usluga čija je procijenjena vrijednost bez poreza na dodanu vrijednost veća od 70.000,00 kn, sve učestalije se pozivi u mobilne mreže specificiraju prema pozivu u mrežu pojedinačnog mobilnog operatora, ali i pozivu prema tzv. vlastitoj VPN mobilnoj mreži što ukazuje na preferiranje određenog ponuditelja. Nadalje, kako je jedinična cijena minute razgovora unutar nacionalne nepokretne mreže i deset puta manja od poziva u mobilnu mrežu, takvim se omjerom i uz malu korekciju cijena prema mobilnoj mreži, u tzv. call mixu poziva, bitno utječe na ukupnu cijenu ponude prema krajnjem korisniku što alternativne operatore čini nekonkurentnima. U takvim uvjetima alternativnim operatorima jedina mogućnost za korekciju cijena i zadržavanja minimalne cjenovne konkurentnosti ostala je na području cijena minute razgovora u nacionalnoj nepokretnoj mreži koja je iscrpljena do granice interkonekcijskih cijena i pozivima prema međunarodnim destinacijama. Uzimajući u obzir već ranije regulirane cijene najma infrastrukture, ograničene dostupnosti znatnijim tržišnim udjelom u 3-play uslugama, dozvoljavanje slobodnog formiranja cijena prema međunarodnim destinacijama gubi se zadnja mogućnost za ostvarivanje minimalne tržišne konkurentnosti Ovakav efekt osobito će imati utjecaj u postupcima javne nabave telekomunikacijskih uvjeta gdje se kao jedini kriterij postavlja najniža ukupna ponudena cijena. U tipičnoj strukturi svih poziva tzv. call mix, minimalne korekcije cijena na jedinično skupljim pozivima (pozivi u mobilne mreže i pozivi prema međunarodnim destinacijama) značiti će i ukupno nižu cijenu usluga što alternativni operatori neće moći pratiti. **Slijedom navedenog, odsustvom regulacije prethodne suglasnosti maloprodajnih cijena za međunarodne pozive dodatno će se narušiti naprijed navedena konkurentnost alternativnih operatora odnosno otvoriti će se dodatna mogućnost za diskriminaciju alternativnih operatora i narušavanje načela tržišnog natjecanja čime će jačati položaj HT-a jer će HT sniženjem jedinične cijene poziva prema međunarodnim destinacijama ispod stvarnog troška steći cjenovnu prednost i u postupcima javne nabave (u kojima podsjećamo da će se primjenom najniže cijene kao jedinog kriterija odabira najpovoljnije ponude omogućiti odabir HT-ove ponude kao ukupno najpovoljnije ponude)**

Nastavno na navedeno Agenciji za zaštitu tržišnog natjecanja svojevrsan problem može predstavljati kompleksnost određivanja stupnja nekonkurentskog ponašanja od strane operatora sa značajnom tržišnom snagom ili operatora koji imaju zajedničku značajnu tržišnu snagu. Navedeno Agenciji za zaštitu tržišnog natjecanja može predstavljati problem iz razloga što ne raspolaže tipom informacija od operatora koji djeluju na tržištu nužnim za utvrđivanje stvarnog stanja, odnosno nije odgovarajuće upoznata sa situacijom na tržištu. Prethodna regulacija bi bila puno učinkovitija i za ova tržišta, nego da se nekonkurentsko ponašanje pokušava ukloniti naknadnom (ex-post) regulacijom. Na

tržištu se mogu dogoditi situacije u kojima je pravovremena intervencija neophodna kako bi se spriječile ozbiljne ili nepopravljive štete koje mogu biti nanesene konkurenciji od strane operatora sa značajnom tržišnom snagom. U navedenim slučajevima odnosno u situacijama u kojima je nužna brza intervencija od strane regulatorne institucije, propisi o zaštiti tržišnog natjecanja, odnosno naknadna regulacija, ne bi bili dovoljni, već je u navedenim slučajevima potrebna prethodna regulacija.

Slijedom svega naprijed navedenog, nameće se zaključak da je za tržišta javno dostupne telefonske usluge u međunarodnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za poslovne korisnike (a time i za privatne korisnike) zadovoljeno i treće mjerilo odnosno da primjena mjerodavnih propisa o zaštiti tržišnog natjecanja sama po sebi ne omogućuje na odgovarajući način uklanjanje nedostataka na tržištu slijedom čega Optima moli Naslov da izmjeni Prijedloge Odluka na način da utvrdi da su mjerodavno tržište javno dostupne telefonske usluge u međunarodnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za poslovne/privatne korisnike podložno prethodnoj regulaciji. Donošenjem takovih odluka nadležno regulatorno tijelo će i u odnosu na ova mjerodavna tržišta ispuniti jednu od svojih temeljnih zadaća/ciljeva propisanih odredbom članka 5 stavka 3 točkom 2 Zakona odnosno spriječiti narušavanje ili ograničavanje tržišnog natjecanja u području elektroničkih komunikacija.